

TEORİK AÇIDAN MÜLKİYET SORUNU

Prof. Dr. Adnan GÜRİZ

ANKARA-2018

Bu kitabın her hakkı mahfuz olup, yazarın ve yayınevinin izni olmaksızın elektronik ortamda yayılması veya basılı olarak çoğaltılması hak ihhalidir.

Teorik Açıdan Mülkiyet Sorunu
Prof. Dr. Adnan Güriz

Kapak Tasarımı: Gamze Uçak
©Siyasal Kitabevi, Tüm Hakları Saklıdır.

2. Baskı: Temmuz 2018, Ankara
ISBN No: 978-605-9221-82-5

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay-Ankara
Tel: 0(312) 419 97 81 pbx
Faks: 0(312) 419 16 11
e-posta: info@siyasalkitap.com
<http://www.siyasalkitap.com>

Baskı:

Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd.Şti.
Sertifika No: 25931
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay-Ankara
Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx
Faks: 0 (312) 419 16 11
e-posta: info@siyasalkitap.com
<http://www.siyasalkitap.com>

TEORİK AÇIDAN MÜLKİYET SORUNU

Prof. Dr. Adnan GÜRİZ

ANKARA-2018

İÇİNDEKİLER

Giriş	XI-XV
-------------	-------

I. BÖLÜM

İLKEL MÜLKİYET

I — İlkel Mülkiyet Ortaklığı Tezi	1
II — Karşıt Tez	5
III — İlkel Mülkiyet Konusunda Yeni Görüşler	7

II. BÖLÜM

YUNAN'DA MÜLKİYET

I — Genel Olarak	13
II — Mülkiyet Kavramı	14
III — Eflâtun ve Mülkiyet Sorunu	15
IV — Aristo'ya Göre Mülkiyet	19

III. BÖLÜM

ROMA'DA MÜLKİYET

I — Genel Olarak	27
II — Teorik Açıdan Mülkiyet Sorunu	30
III — Roma Hukukunda Mülkiyet	33

IV. BÖLÜM

YAHUDİLİK VE MÜLKİYET

I — Tarihi Gelişim	37
II — Din İlkeleri ve Mülkiyet	38

V. B Ö L Ü M

HIRİSTİYANLIK VE MÜLKİYET

I — Hıristiyanlık İlkeleri ve Mülkiyet	43
II — St. Augustine ve Mülkiyet Sorunu	45
III — St. Thomas Aquinas'ın Mülkiyet Teorisi	46
IV — Hıristiyanlık Öğretisi ve Mülkiyet	53

VI. B Ö L Ü M

MÜSLÜMANLIK VE MÜLKİYET

I — Ekonomik ve Sosyal Şartlar	55
II — Kur'an ve Mülkiyet Sorunu	56
III — İslâm Hukukunda Toprak Rejimi	61
IV — İslâm Öğretisi ve Mülkiyet	64
V — İbni Haldun ve Mülkiyet Sorunu	65
VI — Sınavna Kadıoğlu Şeyh Bedrettin ve Mülkiyet Ortaklığı Uygulaması	70

VII. B Ö L Ü M

ORTAÇAĞDA MÜLKİYET SORUNU

I — Feodal Düzen	75
II — Loncalar	78

VIII. B Ö L Ü M

DİNDE REFORM VE MÜLKİYET SORUNU

I — Genel Olarak	83
II — Luther ve Özel Mülkiyet Sorunu	85
III — Calvin'e Göre Özel Mülkiyet	93
IV — Reform Öğretisinin Mülkiyet Teorisine Katkısı	99
V — Reform Hareketi ve Kapitalizmin Doğuşu	101

IX. B Ö L Ü M

MÜLKİYET HAKKININ ÜTOPYACI SOSYALİSTLERCE REDDİLMESİ VE TABİİ HUKUKÇULAR TARAFINDAN SAVUNULMASI

I — Ütopyacı Sosyalizm	111
A. Genel Olarak	111

B. <i>Thomas More'un «Ütopya»sı</i>	112
C. <i>Campanella'nın «Güneş Ülkesi»</i>	115
D. <i>Hıristiyanlık İlkelerine Dayanan Ortakçı Bir Toplum Denemesi</i>	118
II — <i>Tabii Hukuk ve Mülkiyet</i>	120
A. <i>Genel Olarak</i>	120
B. <i>Hugo Grotius</i>	120
C. <i>Thomas Hobbes</i>	126
D. <i>Harrington</i>	130
E. <i>Samuel Pufendorf</i>	133

X. B Ö L Ü M

EMEK VE MÜLKİYET

I — <i>John Locke'un Mülkiyet Görüşü</i>	139
A. <i>Genel Olarak</i>	139
B. <i>Taşınır Mallarda Mülkiyet</i>	141
C. <i>Taşınmaz Mallarda Mülkiyet</i>	142
D. <i>Mülkiyetin Sınırlandırılması</i>	143
II — <i>Adam Smith'e Göre Emek-Mülkiyet İlişkisi</i>	147
III — <i>Emek Teorisinin Değeri</i>	151

XI. B Ö L Ü M

İNGİLTERE'DE MÜLKİYET KAVRAMI

I — <i>Genel Olarak</i>	153
II — <i>Blackstone ve Mülkiyet Hakkı</i>	154
III — <i>Mülkiyeti Tabii Hak Sayan Görüşün Edmund Burke Tarafından Reddedilmesi</i>	160

XII. B Ö L Ü M

AMERİKAN DEVRİMİ VE MÜLKİYET

I — <i>Amerikan Hak Demeçlerinde Mülkiyet</i>	163
II — <i>Amerika Birleşik Devletleri Anayasasında Mülkiyet Hakkı</i>	166
III — <i>Yüksek Mahkeme ve Mülkiyet Sorunu</i>	169

XIII. B Ö L Ü M

FRANSIZ DEVRİMİ VE MÜLKİYET HAKKI

I — Genel Olarak	173
II — Fizyokratlar ve Mülkiyet Sorunu	174
A. <i>Tabii Hukuk ve Mülkiyet</i>	174
B. <i>Mülkiyet Tipleri</i>	176
C. <i>Sosyal Sınıflar</i>	178
III — Montesquieu'ye Göre Mülkiyet	179
IV — Jean Jacques Rousseau ve Mülkiyet	181
V — Devrim Döneminde Mülkiyet Hakkı	187
A. <i>İnsan ve Vatandaş Hakları Demeci</i>	187
B. <i>Devrim Döneminde El Koymalar</i>	189
C. <i>Mülkiyet Hakkının Kapsamı Sorunu</i>	191
D. <i>Robespierre'in Mülkiyetle İlgili Önerisi</i>	194
E. <i>Babeuf'un Teşebbüsü</i>	195
F. <i>Devrim ve Mülkiyet İlkeleri</i>	197
VI — Fransız Medeni Kanunu ve Mülkiyet Hakkı	199

XIV. B Ö L Ü M

FAYDA VE MÜLKİYET

I — Genel Olarak	203
II — David Hume'un Mülkiyet Görüşü	204
III — Bentham ve Mülkiyet	208
IV — John Stuart Mill'in Mülkiyet Görüşü	214
V — Herbert Spencer ve Mülkiyet	219
VI — Jhering'e Göre Mülkiyet	223
VII — Faydacı Teorinin Değeri	232

XV. B Ö L Ü M

İRADE VE MÜLKİYET

I — Kant ve Mülkiyet	235
II — Hegel ve Mülkiyet Hakkı	240
III — Thomas Hill Green ve Mülkiyet Sorunu	244
IV — İrade Teorisinin Değeri	247

XVI. B Ö L Ü M

KAPİTALİST MÜLKİYET GÖRÜŞÜ

I — Genel Olarak	249
II — Özel Mülkiyetin Savunulması	252
A. <i>Psikolojik Kanıt</i>	252
B. <i>Biyolojik Kanıt</i>	254
C. <i>Sosyo-Ekonomik Kanıt</i>	255
III — XX. Yüzyıl Kapitalizmi ve Özel Mülkiyet	257

XVII. B Ö L Ü M

ANARŞİZM VE MÜLKİYET

I — Godwin	263
II — Max Stirner	265
III — Tucker	266
IV — Tolstoj	267
V — Proudhon	269
A. <i>Mülkiyet Hakkının Eleştirilmesi</i>	269
B. <i>Mülkiyet Teorisi</i>	273
VI — Bakunin	278
VII — Kropotkin	280

XVIII. B Ö L Ü M

MARXİST MÜLKİYET GÖRÜŞÜ

I — Genel Olarak	285
II — Toplum Tipleri ve Mülkiyet	288
III — Marxist Mülkiyet Görüşünün Özellikleri	295
IV — Marxist Mülkiyet Uygulaması	300
V — Sovyet Sisteminde Mülkiyet Tipleri	302
A. <i>Devlet Mülkiyeti</i>	302
B. <i>Kollektif Çiftlik Mülkiyeti</i>	303
C. <i>Kişisel Mülkiyet</i>	305
D. <i>Özel Mülkiyet</i>	308

XIX. B Ö L Ü M

DUGUIT'NİN SOSYAL FONKSİYON TEORİSİ

I — Ferdiyetçi Mülkiyet Görüşünün Eleştirilmesi	313
II — Sosyal Fonksiyon Olarak Mülkiyet	316

XX. B Ö L Ü M

KATOLİK MÜLKİYET TEORİSİ

I — Rerum Novarum	323
II — Quadragesimo Anno	326
III — Mater et Magistra	328
IV — Populorum Progressio	329

XXI. B Ö L Ü M

MÜLKİYET KURUMUNUN AVUSTURYALI HUKUKÇU KARL RENNER TARAFINDAN ANALİZİ

I — Genel Olarak	333
II — Hukuk Normunun Özellikleri	334
III — Mülkiyet Kavramının Analizi	335
IV — Toprak Mülkiyeti	337
V — Hukukî ve Ekonomik Mülkiyet	339
VI — Kamu Hukukunun Özel Mülkiyet Alanına Karışması	340
VII — Karl Renner'in Mülkiyet Teorisine Katkısı	343
S o n u ç	345
B i b l i y o g r a f y a	361

G İ R İ Ő

Dilimizdeki mülkiyet kelimesi, Arapça «mulk» sözcüğünden türemiştir. «Mulk», «hüküm ile bir şeyin zapt ve tasarrufu» olarak tanımlanmakta, «azim», «azamet», «şevket», «saltanat» manalarını ifade etmektedir. «Melik», mülke sahip olan, yani hükümdar anlamına gelmektedir.

Mülk, melik, malik, meleke kelimelerinin Arapça **m-l-k** kökünden geldiği ve bu kökten çıkan bütün kelimelerde güç, kuvvet, iktidar anlamının bulunduğu görülmektedir. Örneğin temlik, bir şeye sahip kılmak anlamını belirtmektedir. Mülkiyet kelimesinin Arapça kökeni konusunda verdiğimiz bu kısa bilgi, mülkiyet ile egemenlik (hâkimiyet) kavramları arasında oldukça sıkı ve yakın bir ilişki bulunduğunu göstermektedir.

Bu ilişkinin benzeri, Yunan ve Latin dillerinde mülkiyet anlamında kullanılan kelimelerde de görülmektedir. Yunanca **kyriotês**, mülkiyet anlamını ifade etmektedir. Bu kelime, efendi, hâkim, ev sahibi anlamını belirten **kyrios**'tan gelmektedir. Dolayısıyla, Yunanca **kyriotês** kelimesinde, güç kuvvet anlamının, doğrudan doğruya değilse bile, dolaylı şekilde saklı bulunduğu söylenebilir. Mülkiyete konu olan nesne, yani mülk anlamı Yunanca **ktêma** sözcüğü ile anlatılmaktadır.

Latince de mülkiyet anlamına gelen başlıca iki kelime göze çarpmaktadır. Bunlar **dominium** ve **proprietas**'tır. Muhtemel olarak ilkönce kullanılan somut anlamlı **dominium** olmuştur. **Dominium**, **dominus**'tan gelmektedir. **Dominus**'un da efendi, sahip, yöneten, anlamını taşıdığı bilinmektedir. Bu kelime ise kaynağını ev, yuva, memleket anlamına gelen **domus**'tan almıştır. **Dominium**'la ilgili **dominari** fiilinin egemen olmak, yönetmek, hükümdarlık etmek anlamlarını taşıdığı, dolayısıyla Arapçada ve Yunancada olduğu gibi

Latince de mülkiyet ve hâkimiyet kavramları arasında oldukça yakın bir bağıllık ve ilişki bulunduğu sonucuna varılabilir.

Latin dilinde mülkiyet anlamını ifade eden ve **dominium**'dan daha sonra kullanıldığı sanılan ikinci sözcük, soyut anlamlı **proprietas**, **proprius** sıfatından türemiştir. **Proprius** sıfatı, özel, özgü, kendine özgü anlamlarını taşımaktadır. Bu nedenle, **proprietas** kelimesinin de kişiye ait bağımsız bir egemenlik alanı fikrine yabancı bulunmadığı belirtilebilir. İngilizce **property** ve Fransızca **propriété** kelimelerinin, **proprietas** kökeninden geldikleri konusunda herhangi bir şüphe yoktur

Mülkiyet kelimesinin etimolojisine değinen bu kısa açıklama, mülkiyetin toplumsal fonksiyonunu gösterebilmek ve değerlendirebilmek bakımından faydasız değildir. Çünkü mülkiyette saklı bulunan egemenlik ve kişiye özgü olma (inhisar) kavramları, mülkiyet konusunda yapılan tartışmalara belli ölçüde de olsa ışık tutacak bir nitelik göstermektedir. Mülkiyet sorunu tartışılırken, onun kişiye sağladığı egemenlik ve «inhisar» hem övgülerin, hem de eleştirilerin konusu olmaktan kurtulamamıştır.

Bununla birlikte, mülkiyetin gerçekte insanla tabiat ve insanla insan arasındaki ilişkileri kapsayan geniş bir kavramı temsil ettiği açıktır.

İnsanın yaşaması için gerekli nesnelere elde etmesi, varlığını devam ettirebilmesinin zorunlu ve vazgeçilmez şartıdır. Yaşamak için ihtiyaç duyulan şeyler kıttır ve bunlar çok kez büyük güçlük ve emek verilmesi yoluyla sağlanabilirler. Tabiatta bulunan nesnelere elde edilmesi, şekillerinin değiştirilmesi, insan çalışmasının, zekâsının ve insandaki yaratıcı düşüncenin katkısı olmaksızın mümkün olamaz. İşte insanla tabiat arasında görülen bu kaçınılmaz ve zorunlu ilişki, mülkiyet sorununun temelini meydana getirir.

İnsanla tabiat arasındaki bu zorunlu ilişki, insanlararası ilişkileri etkilemekten hiçbir zaman geri kalmaz. Çünkü insanın varlığını sürdürmek, ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli nesnelere sahip olabilmesi, bu nesnelere elinde bulundurabilmesi, insanın sosyal olduğu nedeniyle daima sosyal bir çevre içinde söz konusu olur.

İnsan, tabiatla olan ilişkilerinde çok kez toplumun bir üyesi olarak davranır. Yaşamak için gerekli nesnelere nasıl üretileceği

sorununu toplum dışında değerlendirmek mümkün olmaz. Dolayısıyla mülkiyet ilişkisi, sosyal bir ilişki niteliğini taşır.

İnsanın ihtiyaç duyduğu malları sosyal bir çevre içinde üretmek, tüketmek ve onlardan yararlanmak zorunda bulunması, bu mallara kimin sahip olacağı, nasıl sahip olacağı sorununu ortaya çıkarır. Bu özelliği ile mülkiyet, hem sosyal çatışmanın, hem de sosyal düzenlemenin konusu olma niteliğini kazanır.

Mülkiyetin kime ait olacağı, mülkiyet üzerindeki tasarruf, kullanma ve yararlanma iktidarlarının kime ait bulunacağı ve hangi sınırlar içinde nasıl kullanılacağı son derece önemli ve önemli olduğu ölçüde tartışmalı bir özellik taşır.

Mülkiyetin, en çok üretime yarayan malların mülkiyetinin kime ait olacağı sorunu, ilkel mülkiyet döneminin aşılmasından sonra, ilkçağdan bu yana tartışılmalıdır.

Yunan düşüncesinde Eflâton ve Aristo arasında geçen ve mallara toplumun mu, yoksa kişinin mi sahip olmasının daha olumlu sonuçlar doğuracağına değinen tartışma, uygulamada önemli sonuçlar doğurmasa bile, o zamandan bu yana, fikir dünyasını sürekli biçimde etkilemiştir.

Kabul etmek gerekir ki, Roma hukuku, özel mülkiyet hakkının, gittikçe genişleyen ve yaygınlaşan biçimde, mutlak bir hak olduğu tezinin güçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Tek Tanrılı dinlerin fikir dünyasında egemen olduğu dönemde de özel mülkiyet - toplum mülkiyeti tartışması, görüş ayrılıklarının nedeni olmaktan geri kalmamıştır. Tabiatıyla bu dönemde, yapılan tartışmalarda kullanılan ve yararlanılan kanıtlar, akıldan çok din ilkelerinden çıkarılmıştır.

Roma hukukunun yarattığı «malike mutlak haklar ve yetkiler sağlayan mülkiyet» kavramı, feodal dönemde egemenliğini yitirmiş, feodalizmde mülkiyet, daha doğru bir deyişle toprak mülkiyeti mutlak ve bölünmeyen bir hak olmaktan çıkmış, parçalanmış, hiyerarşik nitelik taşıyan hakların ve ödevlerin konusu durumuna gelmiştir.

XVII. ve XVIII. yüzyıllar, mülkiyet hakkının tabii, vazgeçilmez, mutlak haklardan birisi olarak açıklandığı, toprak üzerindeki feodal sınırlamaların reddedildiği bir dönemin ifadesi olmuştur.

Gene bu yüzyıllarda, özel mülkiyetin toplum için zararı tartışma konusu yapılmış, özel mülkiyetin kaldırılması veya sınırlandırılması üzerinde durulmuştur.

Bununla birlikte, özel mülkiyet hakkının meşru olup olmadığı veya ne ölçüde meşru olduğu sorunu, kapitalizmin kesin egemenlik kazandığı XIX. yüzyıldan bu yana gittikçe genişleyen ve yoğunlaşan tartışmaların konusu olmak özelliğini kazanmıştır. Bu tartışmalar, çağımızda, diğer çağlarda görürlemlerden daha da güçlü biçimde, bütün keskinliği ile sürmektedir. Mülkiyetin ve mülkiyet dağılışının, modern toplum hayatında kesin ve etkili bir rol oynadığı, aşırı soldan aşırı sağa kadar değişen görüşlerce paylaşılmakta, ancak özellikle üretim araçlarının özel mülkiyet mi, yoksa toplum mülkiyeti konusu mu olması gerektiğinde uyuşma ve uzlaşma olmamaktadır.

Mülkiyet konusunu tartışan fikir adamlarının, tarihsel gelişim süreci içinde, başlıca üç ayrı kampta toplandıkları söylenebilir. Düşünürlerin bazıları, özel mülkiyet hakkının, insan tabiatına uygunluğunu, hem kişi hem toplum bakımından zorunluluğunu, meşruluğunu, yararını savunurken, bu teze karşı çıkanlar özel mülkiyetin insanın mutluluğuna karşı bulunduğunu, toplumdaki çatışma ve kötülüklerin nedeni olduğunu ifade etmektedirler. Bu iki karşıt görüş arasında, uzlaştırıcı bir çözüme ulaşmak için çaba gösteren fikir adamlarının da az olmadığını belirtmek gerekir. Bu üçüncü görüşün taraflıları, özel mülkiyet kurumunu sınırlayarak korumak fikrinden hareket etmekte, mülkiyet ilişkilerinin doğurduğu «insanın insan üzerindeki egemenliğinin» mümkün olduğu ölçüde azaltılması tezini benimsemekte, insanlığın uzun savaşlar ve çabalar sonunda kazandığı demokratik değerlerin toplum mülkiyeti ilkesi uygulandığı zaman korunamayacağı söylemektedirler.

Bütün çağlar boyunca, mülkiyet sorununa değinen tartışmalarda kazanılan menfaatleri koruma eğilimi, ideolojik inançlar gibi etkili olmaktan geri kalmamıştır. Bunun yanında özel mülkiyeti hem savunanlar, hem de reddedenler, kendi tezlerinin bilimselliği konusunda en küçük bir taviz vermeye bile yanaşmamışlardır. Tabiatıyla bu durum, mülkiyet konusunda tutarlı bir sonuca ulaşma imkânını geniş ölçüde engellemiştir.

Ama unutmamak gerekir ki, en mutlak, en dokunulmaz, en vazgeçilmez sayıldığı dönemlerde bile, özel mülkiyetin sınırlı biçimde

uygulandığına tarih tanıklık etmektedir. Özel mülkiyetin bağlı olduğu sınırlamaların genişliği ve ölçüsü, daima toplumsal gereklerce gösterilmiştir. Öyle ki, özel mülkiyet tartışmasız kabul edildiği ve en yaygın biçimde uygulandığı dönemlerde bile, gerçekte **nispî** bir hak olmaktan başka bir anlam taşımamıştır.

Bu araştırmada, mülkiyetin hem kökenini, hem de amacını açıklayan teoriler ve görüşler izah edilirken ve değerlendirilirken bilimsel objektiflikten ayrılmamak için mümkün olduğu ölçüde ilk kaynaklara inmek, düşünürlerin fikirlerini başka düşünürlerden değil, doğrudan doğruya kendi eserlerinden almak yolunda çaba harcanmıştır. Aynı şekilde, karşıt görüşler belirtilirken de kişiye söylemediğini yakıştırmamak için titizlik gösterilmiştir.

Bu araştırma, isminden de anlaşıldığı gibi mülkiyet sorununu, teorik bir açıdan tartışmak amacını gütmektedir. Bu nedenle mülkiyetin dogmatik hukuk sistemlerince geliştirilen özelliklerine, bunlar ancak teorik bakımdan değer taşıdığı ölçüde değinilmiştir.

Mülkiyetin temelde ekonomik bir değerden inhisari şekilde yararlanmayı, kullanmayı veya onun üzerinde tasarrufu temsil etmesi, hem insan ihtiyaçlarını karşılamak aracı olması, hem de insanların insanlarla olan sosyal ilişkilerini etkilemesi, ideolojik tartışmalarda bir kilit fonksiyonuna sahip olması, kanımıza göre mülkiyet konusunda kolay ve basit çözümlere ulaşmayı son derece güçleştirmektedir.

Konunun giriftliğini doğuran diğer bir önemli etken, mülkiyet ilişkilerinin ve bu ilişkilerin yarattığı mülkiyet tiplerinin ve bunların toplumsal hayatta yerine getirdikleri fonksiyonun sürekli olarak değişmesi ve farklılaşmasıdır.

Mülkiyet sorununu kapsayan teorik bir inceleme, konunun niteliği dolayısıyla az veya çok sınırlı ve eksik olmak durumundadır. Mülkiyetle ilgili teorileri, tarihsel gelişim doğrultusunda incelemeden başka bir amacı olmayan bu kitabın, genel kuralın dışına çıkan bir istisna özelliğini taşıdığı iddiası, yazarın hatırından bile geçmemiştir. Yapılacak eleştiriler, noksanların tamamlanmasına ve eğer yapılmışsa yanlışların düzeltilmesine imkân hazırlayacağı için yazara yalnızca kıvanç verecektir.

BİBLİYOGRAFYA

- ABADAN, Yavuz** Devlet Felsefesi, Seçilmiş Okuma Parçaları, Ankara 1959.
- AKİPEK, İlhan** John Locke'un Mülkiyet Hakkındaki Fikirleri, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XI, Sayı 1-2, Ankara 1954.
- AKİPEK, Jale** Mülkiyetin Anayasa Tarafından Korunması ile İlgili Bir Deneme., Adalet Dergisi, Yıl 58, sayı 5, Mayıs 1967
- AKİPEK, Jale** Mülkiyet Kavramı Üzerinde Bir İnceleme, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt V, Sayı I, Ankara 1969
- ANSAY, Sabri Şakir** Hukuk Tarihinde İslâm Hukuku, Ankara 1958
- ARİSTOTLE** Politics, Great Books of the Western World, Vol 9, No. 2, 1952
- ARVON, Henri** Anarşizm Nedir? çev : Üstün, Galip, İstanbul 1966
- BAGİ, Louis** La garantie constitutionnelle de la propriété, Lausanne 1956
- BAKUNİN** Seçme Düşünceler, çev : Tuncay, Mehmet. İstanbul 1967
- BARKER** The Political Thought of Plato and Aristotle, London 1906
- BASSOT, Jacques** Travail et propriété —vers un ordre social d'après La Tour du Pin— Paris 1942
- BAŞGİL, Ali Fuat** Hukukun Ana Mesele ve Müesseseleri, İstanbul 1946.
- BEAGLEHOLE, Ernest** Property, A Study in Social Psychology, London 1931
- BENTHAM, Jeremy** Theory of Legislation, London 1911.
- BENTHAM, Jeremy** The Limits of Jurisprudence Defined, Edited by Everett, C. W., Columbia University Press, 1945.

- BERGIER, Jean - François** La pensée économique et sociale de Calvin, Annales économiques, sociétés, civilisations, Mars-Avril 1962.
- BERKİ, Şakir** Toprak Hukuku Dersleri, Ankara 1967.
- BERKİ, Şakir ve Hayrullah Hâmidî** İslâm Hususi Hukukunun Ana Prensipleri «Kur'anda Hukuk», Ankara 1962
- BERLE, A.A.** The Twentieth Century Capitalist Revolution, New York 1954.
- BERLE, A. A. and MEANS, G. C.** The Modern Corporation and Private Property, New York 1948.
- BIÉLER, André** La pensée économique et sociale de Calvin, Genève 1959.
- BLACKSTONE** Commentaries on the Laws of England, Book 1,2; London 1794.
- BOSC, Jean** The Biblical Theory of Property, Paper of the Ecumenical Institute No IV, Geneva 1949
- BOTTOMORE, T. B.** Modern Cemiyette Sosyal Sınıflar, çev : Güriz, Adnan. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XVIII, Sayı 1-4 Ankara 1961.
- BOUSQUET, G.H.** Les textes sociologiques et économiques de la Mukaddima, Paris 1965.
- BUFNOİR, C.** Propriété et contrat, Paris 1900.
- BURKE, Edmund** Reflections on the Revolution in France, London 1950
- BURNS, Edward McNall** Ideas in Conflict, London 1963.
- CAMPANELLA** Güneş Ülkesi, çev : Kazgan, Haydar-Günyol, Vedat, İstanbul 1965
- CHAFEE, Zechariah** Documents on Fundamental Human Rights, Pamphlet 1, 2, 3, Harvard University Press, 1951.
- CHALLAYE, Félicien** Histoire de la propriété, Paris 1958.
- CHALLAYE, Félicien** Mülkiyetin Tarihi, çev : Aytuğ, Turgut. İstanbul 1944.
- CHARLES, Raymond** Le Droit Musulman, Paris 1956.
- CHESHIRE, G. C.** The Modern Law of Real Property, London 1944.
- CHEVALIER, E. J. et MARMY E.** La communauté humaine selon l'esprit chrétien, Fribourg 1944.
- CLAVIER, H.** Le christianisme et le travail, 1944

- COKER, Francis W.** Recent Political Thought, New York 1962.
- COLE, G. D. H.** A History of Socialist Thought, Vol I, London 1962.
- CONSTANTINOV, D.** La propriété personnelle et le droit à la succession de Bulgarie, (tarihsiz)
- CUVILLIER** Proudhon, Paris 1937.
- ÇAĞATAY, Tahir** Kapitalist İçtimai Nizam ve Bugünkü Durumu, Ankara 1958.
- DESQUEYRAT, A.** La Propriété, Paris 1939.
- DOĞRUL, Ömer Rıza.** Tanrı Buyruğu, Kur'amı Kerim Tercüme ve Tefsiri, İstanbul 1934
- DUGUÏT, Léon.** Traité de droit constitutionnel, tome premier, Paris 1921, tome troisième, Paris 1923.
- DUGUÏT, Léon.** Les transformations générales du droit privé depuis le Code Napoléon, Paris 1912.
- EFLATUN** Devlet, çev : Eyuboğlu, S. — Cimcoz, M. Ali İstanbul 1962.
- ELTZBACHER, Paul.** L'Anarchisme, Fransızcaya çev : Karmin, Otto. Paris 1923.
- ENGELS, F.** Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, çev : Somer, Kenan. Ankara 1967.
- ERGİN, Osman Nuri** İslâm'da Temellük ve Tasarruf Hakkının Dokunulmazlığı, Ankara 1949.
- ERİM, Nihat.** Amme Hukuku Dersleri, Ankara 1942.
- ESEN, Bülent Nuri** Mülkiyet Hakkı, İzmir Barosu Dergisi, No : 19-23, 1941-1942
- FEDERALİST** Articles, Great Books of the Western World, Vol 43, 1952.
- FÉLICE, Simon de** Le droit de propriété, sa nature et son fondement, Lausanne 1889.
- FERRETJANS, Jean-Pierre** Essai sur la notion de propriété sociale, Paris 1963.
- FLATTET, Guy** La propriété dans L'Etat Moderne, Berne 1960.
- FLETCHER, Joseph H. (editor)** Christianity and Property, Philadelphia 1947.
- FOUILLÉE, Alfred** La propriété sociale et la démocratie, Paris 1884.
- FRIEDMANN, W.** Law in a Changing Society, London 1959

- FRIEDMANN, W.** Legal Theory, fifth. ed, 1967.
- FROMM, Erich.** Fear of Freedom, London 1960.
- FUSTEL de Coulanges** The Ancient City, New York 1956.
- GAGNEBIN, Charles** Calvin, Paris 1948.
- GARAUDY, Roger.** Sosyalizm ve İslâmiyet, çev: Avcioğlu, D-Tüfekçi, E, Ankara 1965
- GARNIER, G.** De la propriété dans ses rapports avec le droit politique, Paris 1792.
- GEORGES, Henry** Progress and Poverty, 1879.
- GONNARD, René** La propriété dans la doctrine et dans l'histoire, Paris 1943.
- GÖLPINARLI, A.** Hz. Muhammed ve Hadisleri, İstanbul 1957.
- GÖLPINARLI, A.** Sınavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin, İstanbul 1966.
- GÖLPINARLI, A.** Kur'ân-ı Kerim ve Mealî, 2 cilt, İstanbul 1955.
- GRAY, Whitmore and STULTS, Raymond** Civil Code of the Russian Soviet Federated Socialist Republic, 1965.
- GREEN and GROSE** David Hume, Essays, Moral, Political and Literary, London 1875.
(editors)
- GREEN, Robert W.** Protestantism and Capitalism, Boston 1959.
(editor)
- GREEN, Thomas Hill** Lectures on the Principles of Political Obligation, London 1948.
- GROSS, F.** (editor) European Ideologies, New York 1948.
- GROTIUS, Hugo** Savaş ve Barış Hukuku, çev: Meray, Seha L. Ankara 1967.
- HALEVY, Elie.** The Growth of Philosophic Radicalism, London 1952.
- HALL, Jerome** Readings in Jurisprudence, Indianapolis 1938.
- HAYEM, Henri** Essai sur le droit de propriété et ses limites, Paris 1910.
- HAZARD, John N.** Law, The Individual and Property in the U.S.S.R., American Sociological Review, Vol IX, No. 3, June 1944.
- HEGEL** The Philosophy of Right, Great Books of the Western World, Vol 46, 1952.

- HOBBS, Thomas** A Dialogue between a Philosopher and a Student of the Common Law of England, Collection «Philosophie du droit» 10, Paris 1966.
- HOBBS, Thomas** Leviathan, London 1943.
- HOBHOUSE, L. T.** The Elements of Social Justice, London 1948.
- HUNT, R. N. Carew** The Theory and Practice of Communism, London 1963.
- İBNİ HALDUN** Mukaddime, çev: Zakir Kadiri Ugan, Cilt I, 2, 3. Ankara 1954, 1957.
- JASNY, Naum** The Socialized Agriculture of the U.S.S.R., Stanford University Press 1949.
- JHERİNG, Rudolf von** Law as a Means to an End, çev: Husic, İsaac. New York 1924.
- JHERİNG, Rudolf von** Hukuk Uğrunda Savaş, çev: Yeğengil, Rasih. İstanbul 1964.
- JOAD, C.E.M** Sosyalizm, Sendikalizm, Komünizm, Anarşizm, çev: Sencer, O - Sencer, M. İstanbul 1966.
- JONES, A. W.** Life, Liberty and Property, Philadelphia 1941.
- KANT** The Science of Right, Great Books of the Western World, Vol 42, 1952.
- KİRALFY, A. K. R.** The Civil Code and the Code of Civil Procedure of the FSFSR 1964, Leyden 1966
- KROPOTKİNE, P. A.** Etika, çev: Ağaoğlu, Ahmet, İstanbul 1935.
- KROPOTKİNE, P. A.** Paroles d'un révolté.
- KRUSE, Vinding** The Community of the Future, 1952.
- LABOULAYE, E.** Histoire du droit de propriété foncière en Occident, Paris 1839.
- LAİRD, John** Hume's Philosophy of Human Nature, London 1932.
- LAJUGİE, J.** J. P. Proudhon - textes choisis, présentés et commentés - Paris 1953.
- LASKİ, H.** The Rise of European Liberalism, London 1962.
- LAVELEYE, Émile de** De la propriété et de ses formes primitives, cinquième édition revue, Paris 1901.
- LEGRAS, H.** La courbe évolutive de la propriété à travers L'Histoire, De la propriété collective à la propriété individuelle réciproquement, Publications de la Faculté de Droit d'Ankara, 1938.

- LEFEBVRE, Georges** The French Revolution, London 1962.
- LOCKE, John** Of Civil Government, London 1943.
- LUDOVİCİ, A. M.** False Assumptions of Democracy, 1921.
- LUGON, C.** La république communiste chrétienne des Guarani 1610-1768, Paris 1949.
- LUKİC, R.** Notions de la propriété dans L'Europe socialiste et dans les Etats capitalistes, Rabels zeitschrift für ausländisches und internationales privatrecht, Tubingen 1961.
- MALESWORTH, W.** English Works of Thomas Hobbes, Vol 2, London (editor) 1841
- MARX, Karl** Kapital, çev: Selik, Mehmet. Cilt I, Kitap I, II, III, IV, V, Ankara 1966, 1967.
- MARX, Karl** Kapitalizm Öncesi Ekonomi Şekilleri, çev: Belli, Mihri, Ankara 1967.
- MARX, Karl** Manifesto of the Communist Party, Great Books of the Western World, Vol 50, 1952.
- MAURER, G. V. von** Geschichte der Markverfassung, Erlangen 1856
- MAUROİS, André** A.B.D. Tarihi, çev: Gökbudak, Fuat. 2 cilt, İstanbul 1945.
- MEHMET ARİF** Binbir Hadis Şerhi, 1903.
- MEVLÂNÂ ŞİBİLİ** İslâm Tarihi, çev: Ömer Rıza, 1928.
- MİLL, John Stuart** Principles of Political Economy, London 1896.
- MİLLİOT, Louis** Introduction à l'étude du droit musulman, Paris 1953.
- MONTESQUIEU** The Spirit of Laws, Great Books of the Western World, Vol 38, 1952.
- MOORE, W. E.** The Emergence of New Property Conceptions in America, Journal of Legal and Political Sociology, April 1943
- MORE, Sir Thomas** Utopia or the Happy Republic, London 1852.
- MORİN, G.** Le sens de l'évolution contemporaine du droit de propriété, Le droit privé Français au milieu du XX e siècle, tome 2, Paris 1950.
- MOUNIER, Emmanuel** Oeuvres, «De la propriété capitaliste à la propriété humaine», Paris 1961.
- MUHAMMED Ebu Zehra** İslâmda Sosyal Dayanışma, çev: Fırlalı, E. Ruhi ve Eskicioğlu, Osman, İstanbul 1969.
- NEUMARK, F.** İktisadî Düşünce Tarihi, çev: Özeken, Mehmet Ali, I. Cilt, İstanbul 1943.

- NICHOLAS, Barry** An Introduction to Roman Law, Oxford 1962.
- OAKESHOTT Michael** The Social and Political Doctrines of Contemporary Europe, 1950.
- OSSIPOV, Paul** La propriété en droit soviétique, Lausanne 1946.
- PATON, G. W.** Jurisprudence, 1964.
- PATTERSON, Edwin** Jurisprudence: Men and Ideas of the Law, 1953.
- PAUL VI.** Le développement des peuples, «populorum progressio», Encyclique du 26 Mars 1967, Paris 1967.
- PEASLEE, A. J.** Constitutions of Nations, 1950.
- PLAMENATZ, John.** The English Utilitarians, Oxford 1949.
- PLATO** Laws, Great Books of the Western World, Vol 7, 1952.
- PLAQUEVENT, Jean** De quelques aventures de la notion de propriété, Esprit, Revue internationale, édition française, No. 19, April 1934.
- PLEHANOV, G. V.** Marksist Düşüncenin Temel Meseleleri, çev: Hilâv, Selahattin - Buri, Erdem - Burhan, Nizamettin - Mirmioğlu, Selim, İstanbul 1964.
- POLLOCK and MAITLAND** History of English Law, Vol 2, 1895.
- PROUDHON** Mülkiyet Nedir? çev: Üretürk, Vedat Gülşen, İstanbul 1969.
- PUFENDORF, Samuel** De jure naturae et gentium libri octo, çev: Oldfather C. H. - Oldfather, W. A. Book I - II, New York 1964.
- RENNER, Karl** The Institutions of Private Law and their Social Functions, Edited with an introduction and notes by O. Kahn - Freund, London 1949.
- RODINSON, Maxime** İslâmiyet ve Kapitalizm, çev: Suda, Orhan, İstanbul 1969.
- ROLL, Eric.** A History of Economic Thought, 1949.
- ROSS, W. D.** Aristote, Paris 1930.
- ROUSSEAU** A Dissertation on the Foundation of Inequality of Mankind, Great Books of the Western World, Vol 38, 1952.
- ROUSSEAU** A Discourse on Political Economy, Great Books of the Western World, Vol 38, 1952.
- ROUSSEAU** The Social Contract, Great Books of the Western World, Vol 38, 1952.
- RÖPKE, W.** Mülkiyet Meselesi Etrafında Yeni Düşünceler, İş Mecmuası, Sayı: 72, 87, 100, yıl: 1947, 1948, 1949.
- SABINE, George H.** A History of Political Theory, Third ed, New York 1962.

- SALOMON, Max.** La communauté des biens chez Aristote et chez Platon, Archives de Philosophie du droit et Sociologie Juridique, No: 1-2, 1939.
- SCHLATTER, Richard** Private Property: The History of an Idea, London 1951.
- SCHULZ, Fritz** Classical Roman Law, Oxford 1954.
- SENIOR, Nassau** An Outline of the Science of Political Economy, 1836.
- SERDENGEÇTİ, Hüseyin Edip** Mülkiyet Nehcain Vechi Tekâmülü, İstanbul 1921.
- SIMPSON and STONE** Law and Society, Book I, II, III. 1948.
- SMITH, Adam** The Wealth of Nations, Vol I, II, 1920.
- SPENCER, Herbert** The Man versus the State, Boston 1950.
- STOYANOVİTCH, K.** Le régime de la propriété en U.R.S.S. Paris 1962.
- TANYOL, Cahit** Türkiyede Mülkiyet Meselesi, Yön Dergisi, Yıl I, sayı 46, 31 Ekim 1962.
- TAWNEY, R. H.** Religion and the Rise of Capitalism, London 1938.
- THIERS, M. A.** De la propriété, Paris 1848.
- TOPÇUOĞLU, Hâmi-de** Hukuk Sosyolojisi, Cilt I, 3. Baskı, 1969.
- TUNAYA, Tarık Zafer** Siyasî Müesseseler ve Anayasa Hukuku, İstanbul 1969
- UNITED NATIONS** Progress in Land Reform, Third Report, New York 1962.
- UNITED NATIONS** Progress in Land Reform, Fourth Report, New York 1966.
- ÜÇOK, Coşkun.** Türk Hukuk Tarihi Dersleri, Ankara 1966.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet** Mülkiyetin ve Menfaatin Mukaddesleşmesi ve Hukuk Kaideleri, Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası, Sayı 10, Haziran 1949.
- YALTKAYA, M. Şerafeddin** Bedreddin Simavî, İslâm Ansiklopedisi, Cilt 2, İstanbul 1944.
- WALLAS, Graham** Property under Socialism, Fabian Essays, (Jubilee edition), London 1943.
- WATT, W. Montgomery.** Islam and the Integration of Society, 1961.
- WEBER, MAX** General Economic Theory, İngilizceye çev: Knight, Frank H. 1930.
- WOOG, Henri.** The Tableau Economique of François Quesnay, Bern 1950.